

RENUNȚAREA LA PRESCRIȚIA EXTINCTIVĂ ȘI PARTICULARITĂȚILE SALE - PRIVIRE COMPARATIVĂ DIN PERSPECTIVA REGLEMENTĂRILOR ALTOR STATE

Conf. univ. dr. Roxana Matefi

Abstract

The present study aims to analyze the institution of prescriptive extinction in the light of the possibility given by the legislator to the one in whose favor it is established to renounce either the prescribed prescription or the benefit of the expired term, in the case of prescriptions started but not fulfilled. We analyze the conditions under which the possibility to renounce the prescription can be exercised, its effects, its extent, the incidence of legal restrictions, all viewed compared to the regulations of the institution in French law, as well as those of the province of Quebec.

Keywords: *extinctive prescription, renunciation, benefit, term, right*

Introducere

Una dintre instituțiile fundamentale ale legislației civile, cu largă aplicabilitate practică, prescripția extintivă ocupă un spațiu larg în economia Codului civil român, care îi consacră Titlul I al Cărții a VI-a „Despre prescripția extintivă, decădere și calculul termenelor” (art. 2500-2544, acesta reprezentând dreptul comun în această materie.

Prescripția, atât cea extintivă, cât și cea achizitivă, este legată în mod indisolubil de trecerea timpului, trecere despre care doctrina arată că „este o realitate căreia dreptul, prin normele sale, îi conferă semnificație juridică, transformând-o astfel într-un fapt juridic care, după caz poate genera, modifica sau stinge o seamă de drepturi și obligații”¹. Astfel, ca efect al curgerii timpului, „în anumite circumstanțe particulare, un individ ar putea deveni proprietar al unui teren, prin simpla trecere a timpului; o persoană a putea pierde un drept împotriva unei alte

¹ I. Reghini, S. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 620.

persoane ca urmare a inacțiunii sale; o persoană s-ar putea libera de datoria față de creditorul său etc. ...”².

Dacă ne raportăm la prescripția extinctivă, care face obiectul prezentei analize, trecerea timpului are ca efect stingerea unui drept, mai exact a dreptului material la acțiune, astfel cum rezultă și din formularea art. 2500 alin. (1) C. civ., drept pe care legiuitorul îl definește ca fiind prerogativa „de a constrânge o persoană, cu ajutorul forței publice, să execute o anumită prestație, să respecte o anumită situație juridică sau să suporte orice altă sancțiune civilă, după caz”³.

Privind această instituție comparativ cu legislația franceză, potrivit art. 2219 C. civ. francez „prescripția extinctivă este un mijloc de stingere a unui drept ca rezultat al inacțiunii titularului său pe durată unui anumit interval de timp”. Dacă ne raportăm la legislația provinciei Quebec, vom regăsi prescripția extinctivă definită prin articolul 2921 C. civ. Quebec, drept un „mijloc de stingere a unui drept prin neutilizarea acestuia”.

Legiuitorul român prevede în mod expres posibilitatea renunțării la prescripția extinctivă, reglementând condițiile în care este posibilă renunțarea, felurile, efectele și întinderea renunțării, precum și persoanele cărora le este interzis să renunțe. Doctrina califică actul de renunțare la prescripție drept unul „abdicativ și unilateral (...), un act dependent de voința celui în folosul căruia curge prescripția”⁴ și care constă „în abandonarea beneficiului timpului scurs sau abandonarea dreptului dobândit de trecerea timpului”⁵.

Așadar persoana în folosul căreia curge prescripția și care are posibilitatea recunoscută de legiuitor de a invoca incidența acestei instituții, decide să renunțe la acest beneficiu al timpului scurs, care altfel i-ar profita.

Renunțarea trebuie, totodată să fie, astfel cum plastic s-a afirmat de către doctrină „liberă și spontanee, adecă să nu fi fost făcută din eroare, violență sau dol”⁶, altfel spus voința celui de care emană să nu fi fost alterată ca urmare a incidenței vreunui viciu de consimțământ.

Condițiile renunțării la prescripția extinctivă

Legiuitorul interzice prin textul art. 2507 C. civ., posibilitatea renunțării la prescripție, cât timp aceasta nu a început să curgă, reglementând această opțiune în cazul prescripțiilor împlinite ori al celor începute și neîmplinite, ipoteză în care renunțarea vizează beneficiul termenului scurs deja. O reglementare similară

² <https://www.avocat.qc.ca/public/iiprescription.htm>.

³ Art. 2500 alin. (2) C. civ.

⁴ <https://www.avocat.qc.ca/public/iiprescription.htm>.

⁵ *Ibidem*.

⁶ D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român*, tom XI, Ed. Universul Juridic, București, 2018, p. 57.

regăsim în art. 2883 C. civ. Quebec, în timp ce potrivit reglementării legale franceze în materie, doar o prescripției extinctivă împlinită este susceptibilă de renunțare, sens în care sunt dispozițiile art. 2250 C. civ. francez. Reglementarea franceză este similară cu cea a art. 1839 C. civ. român de la 1864.

Renunțarea expresă sau tacită

Potrivit dispozițiilor primului alineat al art. 2508 C. civ. român, renunțarea la prescripție poate îmbrăca două forme, respectiv, renunțarea expresă și cea tacită. Dacă renunțarea expresă nu comportă discuții, în cazul celei tacite, aceasta trebuie să aibă un caracter neîndoielnic, putând să rezulte doar din manifestări neechivoce⁷.

În Codul civil francez, mai precis în textul art. 2251 regăsim o reglementare asemănătoare, legiuitorul francez recunoscând de asemenea posibilitatea unei renunțări tacite, pe lângă cea expresă, cu condiția ca aceasta să rezulte „din circumstanțe care stabilesc fără echivoc voința de a nu se prevala de prescripție”.

Potrivit art. 2885 C. civ. Quebec, „renunțarea tacită (n.n. la prescripție) rezultă dintr-un act sau dintr-o omisiune care implică abandonarea dreptului dobândit”.

Astfel, analiza renunțării trebuie să fie una extrem de riguroasă în practică, sens în care jo renunțare tacită rezultă dintr-un fapt care presupune abandonul dreptului dobândit, altfel spus un act sau un fapt care nu poate fi interpretat decât ca reprezentând manifestarea acestei renunțări⁸.

Totodată, „renunțarea tacită la prescripție nu se prezumă, ci trebuie să rezulte dintr-un act care conține, fără echivoc, voința de a renunța”, act care trebuie, așadar, făcut în cunoștință de cauză.

Cine poate renunța la prescripție?

În privința persoanelor care pot renunța la prescripția extinctivă, sigur că această opțiune legală îi revine celui în folosul căruia curge prescripția extinctivă. Pentru ca actul de renunțare să fie unul valabil, este necesar ca cel de la care provine această manifestare de voință să aibă capacitatea de a înstrăina sau de a se obliga, astfel spus să aibă capacitate deplină de exercițiu.

Potrivit Codului civil Quebec, „cel care nu poate înstrăina, nu poate renunța la prescripție”¹⁰, iar potrivit art. 2252 C. civ. francez „cel care nu își poate exercita singur drepturile, nu poate renunța la prescripție”.

⁷ Art. 2508 alin. (2) C. civ.

⁸ C. trav. Bruxelles, 21 novembre 2013, R.G. 2012/AB/204 apud <http://www.terralaboris.be/spip.php?article1556>.

⁹ 2e Civ., 5 novembre 1998, Bull., n° 258; 3e Civ., 3 mai 2001, Bull., III, n° 53 apud https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/assemblee_pleniere_22/gerard_conseiller_12957.html.

¹⁰ Art. 2886 C. civ. Quebec.

Efectele renunțării la prescripția extinctivă

Cât privește efectele renunțării la prescripția extinctivă, legiuitorul face distincție după cum ne raportăm la o prescripție împlinită, sau la beneficiul termenului scurs până la data la care intervine renunțarea.

Astfel, în prima ipoteză, aceea a unei prescripții împlinite, ca efect al renunțării, va începe să curgă o nouă prescripție, de același fel cu cea dintâi. Ca efect al renunțării, „renunțătorul pierde dreptul sau facultatea de a opune prescripția în contra reclamației judiciare (sau extrajudiciare) a titularului dreptului la acțiune”¹¹.

În cea de-a doua ipoteză, a renunțării la beneficiul termenului scurs, devin incidente dispozițiile legale cu privire la întreruperea prescripției prin recunoașterea dreptului¹².

Întinderea renunțării la prescripție

Cât privește întinderea renunțării la prescripția extinctivă, acesta urmează a-și produce efectele doar asupra celui de la care provine aceasta și totodată asupra moștenitorilor și reprezentanților acestuia. În schimb, nu va putea fi invocată „împotriva codebitorilor solidari ori ai unei obligații indivizibile sau împotriva fideiusorilor”¹³. Soluția legiuitorului este una firească, în caz contrar aflându-ne în ipoteza în care un act cu evidente efecte negative ar genera consecințe păgubitoare asupra celui care nu și-a dat acordul la încheierea acestuia.

Deși legiuitorul nu reglementează în mod expres, achiesăm la punctul de vedere exprimat în doctrină, potrivit căruia „renunțarea la prescripția îndeplinită nu se poate face de debitor în prejudiciul creditorilor săi, care vor putea opune prescripția în locul debitorului, chiar dacă acesta renunțase la efectele ei; (...) creditorul care invocă prescripția îndeplinită în folosul debitorului său nu are nevoie să stabilească decât prejudiciul său, deoarece scrupulul de delicatețe, care inspiră pe debitor spre a renunța la beneficiul prescripției, constituie din partea lui față de creditorii săi o culpă care îndreptățește pe aceștia de a opune prescripția în disprețul renunțării sale”¹⁴.

O idee similară se desprinde și din analiza art. 2887 C. civ. Quebec, care prevede că „orice persoană care are interes ca prescripția să se împlinească, poate face opoziție chiar dacă debitorul sau posesorul a renunțat la acesta”, precum și din textul art. 2253 C. civ. francez, potrivit căruia „creditorii, sau orice alte persoane care au interes ca prescripția să se împlinească, pot face opoziție la aceasta sau pot invoca ei înșiși că debitorul a renunțat la aceasta”.

¹¹ M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 684.

¹² Art. 2510 alin. (2) C. civ.

¹³ Art. 2511 C. civ.

¹⁴ M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All, București, 1998, p. 493.

Concluzii

Urmând modelul legislativ francez și cel al provinciei Quebec, legiuitorul român îi lasă opțiunea celui în favoarea căruia curge prescripția extinctivă de a renunța la acesta, atât în cazul unei prescripții împlinite, cât și în cazul în care vorbim despre o prescripție începută, dar neîmplinită, când posibilitatea de renunțare vizează beneficiul termenului scurs, până la acel moment. Opțiunea nu există în ipoteza unei prescripții neîncepute, pentru ca astfel s-au putea ajunge la transformarea unei acțiuni prescriptibile într-una imprescriptibilă, ceea ce nu este posibil.

Reglementarea este similară în legislația provinciei Quebec, pe când în legislația franceză, posibilitatea de renunțare se aplică doar prescripțiilor împlinite.

O astfel de opțiune deschisă celui ce în interesul căruia curge prescripția necesită o analiză riguroasă, în special atunci când ne raportăm la o renunțare tacită, sau atunci când un astfel de act unilateral al putea afecta eventuale interese ale creditorilor renunțătorului.

Bibliografie

D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român*, tom XI, Ed. Universul Juridic, București, 2018.

M.B. Cantacuzino, *Elementele dreptului civil*, Ed. All, București, 1998, p. 493.

M. Nicolae, *Tratat de prescripție extinctivă*, Ed. Universul Juridic, București, 2010

I. Reghini, S. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, București, 2013.

<https://www.avocat.qc.ca/public/iiprescription.htm>.

<https://www.avocat.qc.ca/public/iiprescription.htm>.

<http://www.terralaboris.be/spip.php?article1556>.

https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/assemblee_pleniere_22/gerrard_conseiller_12957.html.